

Sommeren 1940 gikk Jonas Lie bare inn for norske interesser

105694

Vitnene protesterer mot Langelands utlegning av deres handlinger

Vitneavhøringen i forbindelse med den rettslige etterforskning av major O. H. Langeland og Arne Bergsviks bøker fortsatte onsdag med avhør av sorenskriver Ole P. Harbek, fhv. riksadvokat Haakon Sund, sorenskriver Heinrich Meyer, lagdommer P. J. Gjørsen og fylkesmann Carl Platou. Saken fortsetter fredag med forklaringer angående bl. a. den kritikk som i bøkene er rettet mot ekspedisjonssjefene Nygaard, Rognlien og Halvorsen samt politimester Welhaven. Lørdag er det meningen å behandle de øvrige politilembetsmenns forhold.

Sorenskriver Harbek, som ledet Justisdepartementet under Administrasjonsrådet, redegjorde for det sirkulære som ble utsendt i forbindelse med utnevningen av Jonas Lie til inspektør for politianleggninger av politisk karakter. Tyskerne ønsket Lie i stillingen, og det var ingen som da kjente hans virkelige innstilling. Det viste seg også at han hele tiden varetok norske interesser overfor tyskerne.

I sin bok hevder Langeland at Harbek i rundskrivelsen «gav det norske politi ordre om å innberette sine landsmenns patriotiske handlinger via nazisten Jonas Lie til det tyske sikkerhetspoliti, og at han således la grunnstenen til den politiske straffe- og politiforfølgning under okkupasjonen.» Langeland hevdet i retten at han vil dokumentere at en rekke personer under rettsoppkjøret er blitt straffet fordi de har handlet i samsvar med sirkulæret.

Forbudet mot å bære uniform i besatte områder ble utstedt fordi Quislings folk marsjerte omkring i uniformer, forklarte vitnet, som videre redegjorde for situasjonen omkring tyskernes oppkjøp av lastebiler høsten 1940.

Tidligere riksadvokat Haakon Sund hadde vært misfornøyd med utnevningen av Jonas Lie, men det viste seg at han gjorde seg svært lite gjeldende. Han var svært glad i å slippe å arbeide, mente vitnet.

Under diskusjonen omkring rundskrivelsen omkring utnevningen av Jonas Lie hevdet sorenskriver Harbek at Lie i virkeligheten ikke hadde en slik fullmakt som rundskrivelsens ordlyd betinger, og at han lojalt fulgte de instruksjoner han hadde fått.

Sorenskriver Meyer var under Administrasjonsrådet leder av den nyopprettede politiavdeling i Justisdepartementet, en utsatt stilling som han ikke ønsket. Da Politidepartementet ble opprettet den 25. september med Jonas Lie som sjef, gikk avdelingen automatisk over til det. Administrasjonsrådet ønsket at embetsmennene skulle være i sine stillinger så lenge som mulig, og vitnet var i departementet til han ble syk omkring 1. november. Kort etter at han kom tilbake igjen, i februar 1941 ble en del barn arrestert på skolene, og dette mente Meyer var tilstrekkelig grunn til at han kunne gå fra stillingen, som protest. Å skape en

lettvint konflikt for å kunne gå mente han ville være faneflukt.

Vitnet bekreftet at Jonas Lie gikk kraftig inn for norske interesser sommeren 1940, og han var da en helt anan enn den han senere ble. Meyer forklarte seg videre om en del rundskrivelser som var undertegnet eller paraferte bl. a. et hvor politiet fikk beskjed om å sende inn oppgaver over politimenn som hadde forlatt tjenesten omkring 9. april og som man formodet oppholdt seg i utlandet. Langeland anfører i sin bok at dette danner grunnlaget for Gestapos og Stapos rømlingsaksjoner, arrestasjoner og beslagleggelser av formuer. Vitnet hadde undersøkt saken etter krigen, og funnet at bare to menn ble oppgitt på grunnlag av rundskrivelsen. Det eneste som fulgte av dette var at deres familie fikk understøttelse, helt til august 1945.

Meyer henvendte seg direkte til Langeland, og spurte om han ville be ham om unnskyldning og tilgivelse for å ha hengt ham ut på en slik måte. Langeland mente at det ikke var noen grunn til å ta et slikt spørsmål opp i retten.

Fylkesmann Platou forklarte seg bl. a. om et rundskriv til dommerne av 3. desember, da vitnet var ekspedisjonssjef i Justisdepartementet. Foranledningen var at en dommer var blitt forsøkt presset til å gå inn i NS, og i den anledning hadde han påberopt seg dommereden, Terbovens forordning om uavhengige domstoler, Haagerkonvensjonen og landkriksreglementet. I rundskrivelsen ble det gjengitt en uttalelse fra Quisling, som hevdet at dommereden ikke var til hinder for medlemskap. Vitnet hadde føyd til at uttalelsen ble gjengitt «for at de dommerne som måtte ønske å slutte seg til NS ikke skal la seg hindre i dette av misforståelser med hensyn til det løfte en slik tilslutning vil kreve av dem».

Dommerne visste hva saken gjaldt, og vitnet ville med skrivelser presisere at det bare var dommereden, og ikke de andre ting som var påberopt, som kunne forenes med medlemskap i NS. Rilsnæs ville rette uttrykket «måtte ønske» til «ønsker», men vitnet holdt fast på den hypotetiske konjunktiv, hvilket hadde til følge at vitnet måtte underskrive i stedet for departementssjefen Rilsnæs. Det viste seg også at ingen av dommerne misforstod hensikten.

Setterriksadvokat Thomessen fremholdt at bare to dommere meldte seg inn i NS etter at rundskrivelsen forelå, og ingen av dem har påberopt seg det.

På Langelands spørsmål om fylkesmannen den 25. april visste at medlemskap i NS var straffbart etter straffelovens pgf. 86 svarte vitnet at dette ikke ble diskutert, men at man instinktivt forstod at man ikke skulle gå inn.

Resten av onsdagens rettsmøte gikk med til avhøring av fylkesmann Platou om forskjellige rundskrivelser som han undertegnet eller paraferte i Justisdepartementet.

Sf
st
å
hi
la
hc
gl
ni
et
te
sti
ho
gl
est
un
og
fr
av